

nastal výsledek, dle tr. zákona na nich závislý (roz. ze dne 14. prosince 1888 č. 10571 sb. č. 1231) [§ 335].

III. Zvláštní případy těchto deliktů jsou: zanedbání povinné opatrnosti při plavbě po vodě, zacházení s parními stroji, parními kotly a parolodmi, při výrobě a uschování zápalných těl, střelného prachu a jiných výbušných látek, při provádění dolování; dále náleží sem zanedbání opatrností, jež nařizují se v říčních policejních řádech; zanedbání předpisů řádu o železniční vozbě a pravidel železniční vozby, uschování petroleje a mineralního oleje (§ 337 tr. z.); nezachovávání předpisů při koupání v řekách (§ 338 tr. z.), porušení předpisů při zatajení porodu neprovdaných žen (§§ 339, 340 tr. z.); neopatrná neb rychlá jízda povozy neb koňmo (§§ 341, 342 tr. z.); neoprávněné živnostenské provádění praxe lékařské a ranhojičské (§§ 343, 344 tr. z.); nezachovávání předpisů při prodeji léčiv (§§ 345—353 tr. z.); neoprávněný prodej léčiv (§§ 354, 355 tr. z.); odborná pochybení lékařů (§§ 356—360 tr. z.); neoprávněný obchod jedem (§§ 361—371 tr. z.); zhotovování a opravování podezřelých zbraní, opomenutí uschování nabitých ručnic (§§ 372—374 tr. z.); nesprávné udání doby úmrtí (§ 375 tr. z.); opomenutí povinného dohledu na děti (§§ 376—378 tr. z.); vstoupení ženštiny nakažlivou nemocí stíženou do služby za kojnou (§ 379 tr. z.); opomenutí jistých opatrností při stavbách (§§ 380—387 tr. z.); nedovolené chování škodlivých zvířat (§ 388 a násl. tr. z.); zanedbání opatrnosti při dovoleném chování zvířete divokého (§ 390 tr. z.); nešetření opatrnosti při zlých zvířatech domácích, jich dráždění a štvání (§ 391 tr. z.).

Skutky trestné proti mravnosti.

I. Pojem.

Právo chrání mravnost, neboť souvisí bezprostředně právo s mravností, poněvadž je mravnost statkem, který jako všechny ostatní statky životní chráněn a hájen býti musí řádem právním před každým porušením. Za tím účelem ukládá právo státu podmínky pozitivní a negativní. Pozitivní spočívají v povinnosti státu pečovati o mravnost státních příslušníků výchovou a vyučováním a tudíž zřizovati a udržovati ústavy a opatření, jež jsou vhodné podporovati všeobecné mravní vychovávání a vzdělávání. Negativní podmínky spočívají v tom, že zákony se zamezuje, zakazuje a stíhá to, co podporuje nemravnost neb nemravné určitými činy seznati dává. Již v právu občanském dochází tato tendence svého výrazu tím, že odpírá právo ochrany všem těm jednáním, která svědčí o úmyslu nemravném, byť i právní formou byla zahalena, jako na př. ziskuchtivost při hrách a sázkách. Římské právo a podobně i novější zákony odpírají právním jednáním, jimž je základem úmysl nemravný, žalovatelnost a poskytují žalovanému vhodné prostředky opravné (*conditio ob turpem causam*), avšak vždy jen s tou podmínkou, že *turpitude* jest jen na straně příjemce a ne na straně poskytovatele (*ubi et dantis et accipientis versatur turpitude, cessat conditio*). Právo chrání však zejména mravnost proti činům, jež prozrazují nedostatek ovládnutí smyslné vášně mravním rozumem a jež ponejvíce zároveň i porušují práva osob třetích. Chrání však též mravnost tím, že vystupuje proti projevům, jimiž je ohrožena veřejná mravnost, ne tudíž pouze mravnost jednotlivce, jako projevům slovem i písmem, zvláště tiskem, uměním, vyobrazeními a vůbec nemravnými činy, jež veřejnou mravnost, veřejnou slušnost a cit mravnosti porušují nebo porušiti mohou.

II. Rakouský trestní zákon dělí skutky proti mravnosti jednak ve zločiny, jednak v přečiny a přestupky, avšak naskytá se při tomto roztrídění zvláštní rozdíl; kdežto totiž zločiny proti mravnosti (násilné smilstvo, sprznění a jiné zločiny smilstva) jsou zločiny soukromými, ježto jeví se co útok na osobu jednotlivce, označuje rak. z. tr. přečiny a přestupky co skutky proti veřejné bezpečnosti, tak že se skoro zdá, jakoby výhradně jen těmi skutky proti mravnosti, jež stíhány jsou co přečiny a přestupky, měla býti veřejná mravnost chráněna. Avšak neprávem. Též skutky proti mravnosti zločinné povahy jsou flagrantním porušením veřejné mravnosti, neboť jak Herbst (viz jeho Österr. Strafgesetz, str. 190) správně podotýká, lze rozdělení zločinů ve zločiny veřejné a soukromé lecos vytýkati a ani se rozdělení takové důsledně vůbec provésti nedá, ježto mnohé případy, jež zařaděny jsou mezi veřejné zločiny, jako n. př. zlomyslné poškození cizího majetku, náleží spíše ke zločinům soukromým a zase naopak.

To platí též plným právem o deliktech proti mravnosti. Porušení mravnosti není jen bezprávným útokem na osobu jednotlivce, nýbrž, jak § 500 tr. z. vykládá, jsou taková porušení práva způsobilá vzbuditi veřejné pohoršení a přispěti k rozšíření mravní zkázy; z tohoto stanoviska je veřejný řád právní zajisté daleko více ohrožen zločiny proti mravnosti, než všemi ostatními delikty proti veřejné mravnosti, jež stíhají se co přečiny a přestupky; s druhé strany nelze delikty uvedené ve 13. hlavě pod titulem »o přečinech a přestupcích proti veřejné mravnosti« šmahem prohlásiti za delikty veřejné; nelze n. př. cizoložství, smilstvo osoby služebné s nezletilým synem v domácnosti žijícím aneb příbuznou pokládati za delikty veřejné ve vlastním slova smyslu, ježto se delikty tyto netrestají nikdy z moci úřední, nýbrž jen k žádosti uraženého manžela, pokud se týče k žádosti rodičů, příbuzných nebo poručenstva osoby poškozené. Není tudíž označení »přečiny a přestupky proti veřejné mravnosti« případným.

§ 500 tr. z. snaží se proto označení »veřejná mravnost« tím odůvodniti, že vyjadřuje pohnutky, jimiž byl zákonodárce při tom ovládnán a že interpretativně vytýká za účelem správného porozumění zákonného označení »veřejná mravnost«, že neobmezuje péče zákonodárství pojem porušení veřejné mravnosti jen na ty činy, jež hnus (odpor) a veřejné pohoršení mohou vzbuditi, nýbrž rozšiřuje jej na všechny ostatní činy, jež buď rozšířiti mohou zkázu mravní aneb v zápětí mají nepořádky a výstřednosti.

III. Druhy deliktů proti mravnosti.

14. hlava I. dílu tr. z. mluví o násilném smilstvu, sprznění a jiných těžkých případech smilstva a zahrnuje tudíž jako zločiny proti mravnosti všechny ty činy trestné, při nichž páchají se následkem pohlavních výstředností činy, jež mravnost značně ohrožují. Ježto jsou však též případy smilstva, jež se stíhají jako přečiny a přestupky, vyčítá tr. z. případy smilstva, jež jsou zločiny.

Zločinným je tudíž smilstvo proti přírodě, t. j. smilstvo se zvířaty neb s osobami téhož pohlaví (§ 129 tr. z. [sodomia sexus a s. generis]), dále krvesmilstvo (§ 131 tr. z.) a konečně svádění ke smilstvu, kam patrně náleží kuplířství, předpokládajíc, že svedena je nevinná osoba ženská, neb když svádějí rodiče, poručníci, vychovatelé neb učitelé své děti, svěřence, zákyně a tudíž svou povinnost porušují. (Viz čl. Smilstvo, Krvesmilstvo a Kuplířství.) Skutky proti mravnosti 13. hlavy »přečiny a přestupky«

obsahují rovněž řadu případů smilstva, jež se zločiny proti mravnosti to společné mají, že i zde je charakteristickou známkou zneužití pudu pohlavního a liší se od prv dotčených tím, že co zločiny stíhají se případy smilstva druhu nejtěžšího, tudíž nejhorší výstřednosti pohlavní (§§ 129 a 131 tr. z.) neb ty, s nimiž spojeno je nejhrubší porušení povinnosti (§ 132 tr. z.). Dále náleží k přestupkům proti veřejné mravnosti cizoložství (§§ 502 a 503 tr. z.) (viz tento čl.), zneuctění nezletilé příbuzné členem domácnosti (§ 504 tr. z.) (viz čl. Zneuctění), smilstvo ženské osoby služebné s nezletilým synem v domácnosti žijícím (§ 505 tr. z.), zneuctění s přípovědí manželství (§ 506 tr. z.), uzavření protizákonného manželství bez dispense (§§ 507 a 508 tr. z.), kuplířství (§§ 512 až 515 tr. z.), porušení mravnosti a studu, působící hrubé a veřejné pohoršení (§ 516 tr. z.), porušení manželské věrnosti. Další činy trestné označené v §§ 517 až 525 tr. z. a sice: žebrota (zák. z 24. března 1885 č. 89 ř. z.), zakázané hry (§ 522 tr. z.), opilost (§§ 523, 524 tr. z.), též krádež a zpronevření mezi příbuznými, skutkové porušení povinné úcty dětí k rodičům, služebníků k službodárci, jsou delikty proti mravnosti v nejširším slova smyslu a byly tudíž pojaty do kategorie přečinů a přestupků proti veřejné mravnosti, ježto mohou veřejnou mravnost, tudíž mrav a pořádek ohroziti. Jsou tudíž společenskými zly, jež musí rád právní potlačiti všemi prostředky jemu po ruce jsoucími, ježto další zlo mohou zploditi neb nové činy trestné vyvolati. Žebrota na př. tresce se, by potlačena byla náchyllost k zahálce, tuláctví a s tím spojené náklonosti k zasahování do cizího majetku, rovněž opilost jako zdroj celé řady jiných společenských a hospodářských nebezpečí, jež ohrožují nejen jednotlivce, nýbrž i veškerost.

Slepota, hluchota a němota.

Vady tělesné nemají zásadně vlivu na právní postavení osob jimi stížených. Poněvadž však slepí, němí a hluchí následkem těchto svých vad mohli by snadno utrpěti újmy, zejména při uzavírání právních jednání, stanovil zákonodárce zvláštní předpisy, jež mají s jedné strany za účel ochranu právních zájmů jejich, s druhé strany nutně souvisí též přirozený důsledek, že osoby slepé, němé a hluché ve své způsobilosti k právním činům jsou omezeny.

A. Slepota.

I. P o j e m.

S l e p o t a (caecitas) jest naprostý nedostatek zrakové způsobilosti; náleží sem též stav neúplné slepoty, při kterém dotyčné osoby sice pozorují, avšak nerozeznávají. Slepota může trvati buď již od narození nebo může nastati teprve později z příčin různých. Jako nedostatek zrakové způsobilosti náleží k vadám tělesným a má jako taková vliv na způsobilost k právům a k právním činům osob jí stížených. Zde ovšem přihlíží se k slepotě jakož i k ostatním uvedeným vadám tělesným toliko se stanoviska jich právní povahy.

II. Způsobilost k právům.

Slepota jako vůbec tělesné vady nemá v dnešním rakouském právu žádného vlivu na podmínky a způsobilost nabytí a držby věcí a práv. Jinak tomu jest v právu kanonickém. Dle kanonického práva jest slepota překážkou k nabytí svěcení (irregularitas ex defectu), tak že slepec neb osoba, kteréž schází levé oko (oculus canonicus), nesmí býti vysvěcena